Зоран Сретеновић

796:371.3
Стручни чланак

Министарство просвете и науке Републике Србије, Школска управа Крагујевац

ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА – ИЗАБРАНИ СПОРТ

Сажетак

Примарни циљ овог рада је да пружи помоћ и подршку наставницима физичког васпитања у јачању компетенција за наставну област, предмет и методику наставе физичког васпитања и оснажи наставника у процесу програмирања, планирања, реализације и вредновања / евалуације наставе физичког васпитања.

На основу оствареног увида у Школски програм и наставне програме за физичко васпитање и физичко васпитање – изабрани спорт у 52 основне школе, протоколом су посматрани школски програм као базични и полазни документ, глобални и оперативни планови рада. Циљ је био сагледавање степена у ком су наставници интегрисали и хармонизовали програмске садржаје, планирали остваривање образовних стандарда и профилисали минималне образовне захтеве у настави физичког васпитања – изабрани спорт. На основу добијених резултата, може се закључити да у наставној пракси није заживело у пуној мери коришћење: школског програма, наставног плана и програма обавезног предмета физичког васпитања и обавезног изборног предмета физичког васпитања – изабрани спорт, кроз интеграцију и хармонизацију програмских садржаја. Односно, школски програм не садржи прописану понуду наставних, ваннаставних и ваншколских активности оба предмета. Не води се рачуна о садржајној и временској усклађености, не уважавају се индивидуалне разлике ученика и стандарди постигнућа; не води се рачуна о хоризонталној и вертикалној корелацији; не планира се провера остварености прописаних образовних стандарда у настави физичког васпитања и не профилишу се минимални образовни захтеви у настави физичког васпитања – изабрани спорт. Такође, изостаје континуирано праћење и вредновање хоризонталне и вертикалне повезаности програмских садржаја, постигнућа и интересовања ученика.

Кључне речи: ШКОЛСКИ ПРОГРАМ / ИНТЕГРАЦИЈА / ХАРМОНИЗАЦИЈА / ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ / ЕФЕКТИВНОСТ / КОНТИНУИТЕТ

УВОД

Савремени образовни системи охрабрују наставнике да траже различите путеве поучавања, помажу им да креирају образовно окружење које подржава процес учења и лични развој ученика, а стандарди обезбеђују да сви ученици на крају одређеног образовног нивоа имају једнак квалитет знања. Наставник мора да иде у корак са новим начинима учења, што значи да фокус неће бити на томе да се предаје већ на ономе шта је научено и, подједнако важно, на који начин је научено. Та промена усмерења од наставника захтева

да поново *промисли* свој посао. Додајте ту и потребу да се одржи корак са променом наставних програма, новим технологијама и новим начинима процене напретка ученика, и један већ захтеван посао постаје још *сложенији*. Акумулирање практичних искустава и њихова анализа, континуирано преиспитивање сопствене праксе и њено освећивање са аспекта теорије умногоме би допринело *развоју методике* рада наставника и унапредило рад професије. Евалуација рада наставника готово и да не постоји.

Потребно је у настави циљ уздићи изнад физичке ефикасности, како би ученици усвојили *знања, ставове и одређене облике понашања*. Знања о физичком вежбању и физичком васпитању чине појмови који се користе у физичком вежбању, знања о основним принципима вежбања и правила спортских игара и индивидуалних спортова, утицај физичког вежбања на личност, као и смисао физичког васпитања. Вредновање физичког вежбања и физичког васпитања од стране ученика чине уверења, ставови и вредности које ученик поседује на крају основног образовања о физичком вежбању и физичком васпитању. Усвајање знања, ставова, и развоја сопствене моторике и психо-социјалне вештине ученицима треба да помогне приликом избора здравог стила живота. Наставник треба да подстиче и развој способности рада у тиму, развијање критичког мишљења, креативности као и усвајање одређених уверења, интересовања и самоактуализацију ученика у физичком вежбању. Изостављањем ових циљева гаси се васпитна улога наставе оба предмета.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Једно од значајних питања методолошке основе физичког васпитања је свакако планирање васпитно-образовног рада у целини, а најсложенији и за стручњаке најизазовнији део је несумњиво тематско планирање које се односи на планирање дидактичко-методичких и техничких елемената једне програмске целине, физичко васпитање и физичко васпитање – изабрани спорт. Наставник, који улази у процес планирања и припремања свога рада у заједници са осталим колегама у школи, као део стручног већа за област предмета, треба да има разјашњену слику низа докумената који следе један из другог, али и међусобних веза које је неопходно уочити да би се дошло до вишег нивоа квалитета.

Прво и најважније јесте доношење *школског програма*, као базичног и изворног документа из кога произлазе остали педагошки документи у процесу планирања конкретног наставног и ваннаставног рада у школи. *Школски програм* представља својеврсну понуду школе корисницима услуга, ученицима и њиховим родитељима, и јесте прилагођавање *наставних програма и пла-*

нова донетих на националном нивоу на услове рада у самој школи. Ово прилагођавање се односи на расположиве људске ресурсе, материјалне ресурсе, наставна средства и све оно што омогућава богатију реализацију наставног процеса (или образовно-васпитног процеса). Садржај *школског програма* је свеобухватан и у њему се могу наћи и они сегменти, који се можда неће реализовати, али стоје као могућност за реализацију (нпр. неки изборни програми, изабрани спорт, изборни језик и сл). Веома често школе у *школском програму* сврставају само оне изабране спортове који су већ изабрани од стране ученика или допуњавају *школски програм*, после процедуре избора, а често се дешава да стоје уопштени програми под насловом *изабрани спорт*, а да се не зна о ком изабраном спорту се ради. Дакле, у *школском програму* је неопходно да буду конкретизоване све могућности реализације, а да ли ће до њих доћи јесте следећи корак у планирању. Предлог спортова које треба понудити ученицима и њиховим родитељима прописани су (Службени гласник РС – Просветни гласник, бр.6/09) и ово је прави и једини смер у реализацији. Иначе, школски програм јесте документ у коме се изражава аутономија и специфичност школе, заправо, различитост понуде изабраног спорта коју је могуће реализовати у конкретној школи.

Следећи обавезујући документи су планови рада: *годишњи, по разредима и циклусима, план стручног већа, план ванчасовних и ваншколских активности и праћење њихове реализације*, који су конкретизација онога што се нуди школским програмом. *Општи глобални план рад* садржи све организационе облике рада у часовној, ванчасовној и ваншколској организацији рада са оперативним елементима за конкретне услове и конкретну школу. План и програм ванчасовних и ваншколских активности, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања, усваја *наставничко веће*, као део годишњег плана рада школе (Службени гласник РС – Просветни гласник, бр.6/09). Наставничко веће само потврђује резултат рада стручног већа и представља последњи корак у стручној верификацији планирања. Ови документи се усаглашавају и у оквиру *педагошког колегијума*.

Свакако да начин операционализације, односно врсте *планова* који се користе у школи, представља опет различитост стилова и присту-

па рада од школе до школе, али и сагледавања начина реализације образовне понуде из школског програма. Након овога, али и истовремено, неопходно је ове документе повезати са *развојним планом школе*, са оним елементима који се односе на реализацију конкретних наставних, ваннаставних и ваншколских активности. У настави физичког васпитања можемо говорити о реализацији активности: *редовна настава оба предмета; корективно - педагошки рад; курсни облици рада; спортске активности од значаја за друштвену средину; кросеви; такмичења - школска и друга спортска такмичења; зимовање; логоровање; слободне активности - секције*. Посебно место заузимају активности које проистичу из примене *Оквирног акционог плана за превенцију насиља у образовно - васпитном систему*, а то је обезбеђивање превентивне и заштитне улоге спорта и спортских активности ученика у функцији спречавања насиља. Реализацијом предвиђених активности у школи се подстиче изградња позитивних ставова и развијају социјалне вештине ученика. Процес *самовредновања* рада школе, који се реализује праћењем седам кључних области, треба да буде тесно повезан са планирањем рада. Поред резултата самовредновања по кључним областима, у свако планирање је потребно унети и самовредновање у општем смислу (у најширем значењу), односно у смислу праћења активности и предузимања неопходних повратних мера ради корекције тока. У кључној области *подршка ученицима*, подручје вредновања које је у значајној мери интегрисано у програмски садржај наставе физичког васпитања је *праћење физичког, здравственог и емоционалног стања и социјалних потреба ученика*. Наставник је у обавези да сачини за сваког ученика *Радни картон и Формулар за обраду података за:* стање физичких способности, реализацију програмских садржаја у часовној и ванчасовној организацији рада (Службени гласник РС – Просветни гласник, бр.6/09).

Након свега овога, наставник коначно прелази на непосредно *припремање* рада, односно на припремање реализације планираног процеса, који се углавном одвија кроз реализацију наставе путем наставних часова, као основних целовитих јединица организације. Наставна *припрема* за час је последњи писани педагошки документ којим се конкретизује и индивидуализује предстојећи наставни рад и прилагођава условима: просто-

ру, времену, справама, реквизитима као и саставу ученика. Зато, на неки начин *писана припрема за час* би требало да се разликује од одељења до одељења и у реализацији истих наставних јединица, због различитих моторичких способности које имају ученице/и одељења. На овај начин се прилагођава методички приступ ученицима у правцу квалитетнијег развоја ученика.

Последњи корак јесте анализа резултата рада, спроведеног процеса, према важећим/донетим програмима, плановима (на нивоу школе) и личним припремама и уградња у нови процес планирања и припремања (у даљем тексту *Садржајна и временска усклађеност*).

Све ове документе обједињује јединствени *годишњи план рада школе*, у чијем се саставу налазе поједини од ових докумената (осим *школског програма, развојног плана школе*). Он је такође радни документ у коме се налазе све информације о месту, начинима, циљевима, праћењу, корекцијама рада/процеса у самој школи, али и о носиоцима активности и одговорности.

Све ове документе неопходно је провести кроз процедуру давања мишљења у оквиру партиципације ученика - *Ученички парламент* и родитеља - *Савет родитеља* и на коначно усвајање *Школском одбору*.

У школи постоји, поред стручних већа за област предмета, педагошког колегијума, наставничког већа, актива за развојно планирање, тима за самовредновање и *актив за развој школског програм*, који је јако важан у домену усмеравања ка квалитетнијем раду и побољшавању процеса рада на нивоу читаве школе, кроз измене у *школском програму*, као једном од елемената инпута процеса, или целине процеса школе, холистички посматрано.

Наставни план и програм обавезног изборног предмета физичко васпитање – избрани спорт кроз интеграцију и хармонизацију програмских садржаја

Како наставни садржаји предмета физичко васпитање – избрани спорт нису прописани на националном нивоу, школа, односно стручно веће наставника физичког васпитања, за сваки спорт који су уврстили у понуду, креирају програм/садржај у оквиру *школског програма*, водећи рачуна о прописаним циљевима, оп-

штим и оперативним задацима предмета, као и о другим релевантним упутствима са националног нивоа. Знање, искуство и креативност наставника су важна претпоставка за израду квалитетног програма овог предмета који треба да буде у функцији што квалитетнијег укупног физичког васпитања ученика. Веома важна компонента је комуникација која се успоставља у заједничком раду на нивоу стручног већа и која мора да буде одраз поштовања личности и стручности. Школски програм за физичко васпитање – изабрани спорт је основа за планирање ове наставе, на годишњем, месечном и недељном нивоу. Интеграција и хармонизација предмета физичког васпитања и физичког васпитања – изабрани спорт остварује се кроз прожимање и усклађивање наставних садржаја оба предмета одговарајућим програмирањем и планирањем чиме они постају јединствен ресурс за остваривање циљева физичког васпитања у основној школи, у најширем смислу. Остваривање наставе два, у погледу садржаја, интегрисана и хармонизована предмета, доприноси временској усклађености, ефикаснијем и ефективнијем коришћењу доступних наставних средстава (справе, опрема и реквизити), примени разноврснијих метода, техника и облика рада базираних на индивидуалним разликама ученика и изради моторичких форми за проверу достигнутог.

Интеграција и хармонизација програмских садржаја физичког васпитања и физичког васпитања – изабрани спорт је основна претпоставка за квалитетно остваривање циљева, задатака, општих и посебних оперативних задатака у оба предмета.

Садржајна и временска усклађеност

Пример: изабрани спорт исти у сва четири разреда

(рукомет, кошарка, одбојка)

Дистрибуција прописаног програмског садржаја у V разреду из предмета физичког васпитања извршена је у три циклуса (Службени гласник РС – Просветни гласник, бр.6/07), а одељење се изјаснило да жели рукомет као изабрани спорт (*прва година учења*). Наставник је пред стручним изазовом да план и програм рада за то одељење из оба предмета припреми тако да садржајно и временски синхронизује реализацију уз потпуну корелацију, хоризонталну и верти-

калну. Потребно је постићи пуну интеграцију и хармонизацију програмских садржаја у тренутку паралелног реализовања прописаног циклуса из рукомета (обавезни програмски садржај из физичког васпитања реализује се у пролеће) и сачињеног програма из физичког васпитања – рукомет. Тренутак када се сустижу програмски садржаји из физичког васпитања и физичког васпитања – рукомет је 49. час физичког васпитања (први час циклуса рукомета) и 25. час физичког васпитања – рукомет. Од тог тренутка па до краја наставне године ученик има три часа рукомета недељно, односно по два часа рукомета из физичког васпитања и један час из физичког васпитања – рукомет. Како је до овог сустизања реализовано 24 часа рукомета из обавезног изборног предмета, наставник треба да прописани програмски садржај из рукомета у обавезном предмету прилагоди тако да се оствари континуитет са већ обрађеним садржајима из рукомета на претходно реализована 24 часа из физичког васпитања – рукомет. Наставник је у обавези да у току реализације укупно 60 часова рукомета током школске године, у петом разреду, континуирано и осмишљено прати, евидентира и процењује постигнућа ученика.

Уколико се исто одељење определи за рукомет као изабрани спорт у VI разреду, реализовани план и програм из V разреда је подлога за сачињавање програма за VI разред (*друга година учења*) у фонду од 36 часова. Наставникова евиденција и процена постигнућа ученика из рукомета су елементи за ново планирање програмског садржаја. Како сви ученици нису у могућности да у исто време достигну планирани ниво индивидуалне технике и тактике, елементарне тактике изабраног спорта, као и правила изабраног спорта, сви евидентирани показатељи обавезују наставника да у даљем раду примени у већем обиму диференцирани облик рада у складу са знањима и способностима ученика стеченим током 60 реализованих часова рукомета у V разреду. Програмске садржаје за VI разред треба планирати у складу са проценом обима и квалитета усвојености садржаја у петом разреду, тако да се у план уврсте моторичке форме за почетнике и за напредније. Код планирања програмског садржаја форсирати увежбавање технике и тактике највише кроз игру и моторичке форме приближне условима игре. У раду на часу неопходно

је правити тимове – екипе према способностима. У одређеним временским интервалима пожељно је спроводити такмичења између екипа.

Кроз часове изабраног спорта могуће је уочавати ученике који су посебно талентовани за рукомет и укључивати их у рад школске спортске секције, а затим упућивати у клубове. Систематским и планским радом у изабраном спорту могуће је селекувати репрезентацију школе за школска такмичења и на тај начин градити спортске имиџ школе.

Након реализације 60 часова рукомета у V разреду, и 36 часова у VI разреду ученик је упражњавао 96 часова рукомета, овладао одређеним спортско-техничким знањима и умењима, теоретским образовањем из рукомета, правилима рукомета, учествовао је на одељенским и међодељенским такмичењима. Уколико је исто одељење задржало рукомет као изабрани спорт и у VII разреду, наставник је пред врло сложеним задатком да за то одељење сачини нови програм за 36 часова (*трећа година учења*) на основу реализованих 96 часова рукомета и на основу личне евиденције о постигнућу сваког ученика. Наставник је пред изазовом које то методе, технике и облике рада да примени како би настава била ефикасна и ефективна, да наставу учини занимљивом, а да при том задржи интересовање ученика и задовољи потребу за бављењем рукометом. На основу реализованих 96 часова рукомета и даље тежиште рада треба усмерити на технику и њену примену у ситуационим условима. Сходно томе, моторичке форме треба да буду сложеније и захтевније ради овладавања, како индивидуалне технике и тактике, тако и групне технике и тактике. Пожељно је осмишљавати вежбе за тројке, четворке, са конкретним моторичким задатком, а на нивоу одељења правити тимове – екипе према способностима и често их мењати, планирати да се на сваком часу спроведе такмичење између екипа, те користити дириговане услове игре на два гола уз обавезну примену научених моторичких форми групне тактике и индивидуалне технике.

Уколико се ученици определе за рукомет као изабрани спорт и у VIII разреду, те се из физичког васпитања определе за рукомет као спортску игру, наставник је пред задатком да креира нових 34 часа рукомета из предмета физичког васпитање – рукомет и један циклус рукомета

од 23 часа у предмету физичког васпитање, укупно 57 часова, а претходно је реализовано 132 часа (V, VI и VII разред). Програмски садржај у овом разреду (*четврта година учења*) треба да одражава реално сагледавање способности и знања на бази реализованих 132 часа рукомета, евиденције наставника о постигнућима ученика из рукомета. Код овог програмирања и планирања, наставник мора да уочи тренутак када се сустижу програмски садржаји из физичког васпитања – рукомет и циклуса рукомета из физичког васпитања по опредељењу ученика. Након реализованих 23 часа физичког васпитања – рукомет (од V разреда до овог тренутка у VIII разреду реализовано је укупно 155 часова рукомета) и након реализованих 45 часова програмског садржаја из физичког васпитања, почиње да се реализује циклус рукомета из физичког васпитања по опредељењу ученика. Од овог тренутка ученик до краја наставне године има три часа рукомета недељно, а то је још 34 часа. Укупно, ово одељење, од V до VIII разреда, упражњавало би 189 часова рукомета.

Модел програмирања и планирања заснован на интеграцији и хармонизацији програмског садржаја два предмета, када је кошарка изабрани спорт од V до VIII разреда методолошки је исти, али се разликују моменти када се сустижу програмски садржаји из физичког васпитања и сачињени програмски садржаји из физичког васпитања – кошарка. Динамика је следећа: наставник у петом разреду сачињава програм за 36 часова кошарке као изабраног спорта (*прва година учења*), у VI разреду на основу реализованих 36 часова кошарке сачињава нових 36 часова кошарке као изабраног спорта (*друга година учења*), уважавајући чињеницу да ће доћи момент када ће се појавити циклус кошарке из физичког васпитања као обавезан програмски садржај. Тренутак када се паралелно реализују програмски садржаји је 60. час физичког васпитања – кошарка и 49. час физичког васпитања - први час из циклуса кошарке. Од тог тренутка ученик VI разреда има 3 часа кошарке до краја наставне године. Уз претпоставку да одељење задржава изабрани спорт и у VII разреду, наставник, на основу реализованих 96 часова кошарке и личне евиденције постигнућа ученика, планира нових 36 часова кошарке као изабраног спорта (*трећа година учења*). Уколико исто одељење задржава кошарку као изабрани спорт и у осмом разреду (*чет-*

врта година учења) и опредељује се за кошарку као спортску игру из физичког васпитања, наставник на основу већ реализованих 132 часа кошарке програмира и планира нових 34 часа из физичког васпитања – кошарка и циклус од 23 часа из физичког васпитања, водећи рачуна о моменту када почиње паралелна реализација кошарке као изабраног спорта и циклуса кошарке из физичког васпитања. Тај моменат је када се почиње са реализацијом првог часа циклуса из кошарке – 46. час физичког васпитања и 155. час (23. час у осмом разреду) кошарке из физичког васпитања – кошарка. И ово одељење од V до VIII разреда упражњавало би 189 часова кошарке.

У ситуацији када се ученици V разреда одлуче да изабрани спорт буде одбојка, тада наставник у петом разреду програмира и планира 36 часова одбојке (*прва година учења*). Ако одељење задржи одбојку као изабрани спорт у VI разреду (*друга година учења*), наставник на основу реализованих 36 часова одбојке, програмира и планира програмски садржаје за нових 36 часова. Одељење задржава одбојку као изабрани спорт и у VII разреду (*трећа година учења*), а наставник на основу реализованих 72 часа одбојке програмира и планира програмски садржај за нових 36 часова одбојке из физичког васпитања – одбојка и један циклус од 24 часа одбојке као обавезни програмски садржај из физичког васпитања у VII разреду. У поступку програмирања и планирања програмских садржаја наставник мора да уочи тренутак када се сустижу програмски садржаји ова два предмета, а то је 49. час физичког васпитања у седмом разреду (први час одбојке из циклуса одбојке) и 96. час физичког васпитања – одбојка. Ово одељење одлучује да и у VIII разреду изабрани спорт буде одбојка (*четврта година учења*) и опредељује се да из физичког васпитања спортска игра буде одбојка. Наставник на основу реализованих 132 часа одбојке у овом одељењу програмира и планира програмски садржај физичког васпитања – одбојка у фонду од 34 часа и један циклус одбојке од 23 часа из физичког васпитања. И у овој ситуацији наставник мора да уочи тренутак када се сустижу програмски садржаји оба предмета. А то је моменат реализације 46. часа физичког васпитања (први час циклуса одбојке) и 155. час одбојке из физичког васпитања – одбојка. И ово одељење од V до VIII разреда упражњавало би 189 часова одбојке.

Наведени примери су издвојени како би се што јасније указало на потребу директног повезивања програмирања и планирања садржаја два предмета када се одговарајући спорт у континуитету изучава четири године у обавезном изборном предмету и у појединим разредима из обавезног предмета. Укупан број часова одговарајућег спорта мора се уважавати као целина како би се остварила ефикасност и ефективност наставе и у крајњем исходу постигао квалитет. Континуитет упражњавања/вежбања једног спорта на часовима два предмета јесте реалност на којој наставник заснива програмирање и планирање наставе оба предмета, као и одговарајућа методичко-дидактичка решења, начин праћења и провере достигнутог. На овај начин два предмета чине хармоничну целину усмерену на постизање општих циљева образовања и васпитања, као и циљева предмета. Ученици имају право да промене спорт у свакој наредној школској години, у таквој ситуацији наставник ће програмирати и планирати програмски садржај од почетка.

Пример: Изабрани спорт прати спортске игре из програмског садржаја физичког васпитања

Поред приказаних примера у пракси су могуће ситуације у којима се изабрани спорт мења у сваком поједином разреду, од V до VIII, тако да се подудара са спортом који се по наставном плану и програму реализује из физичког васпитања.

У ситуацијама када се изабрани спорт подудара са спортском игром која се реализује по прописаном програмском садржају у физичком васпитању, а то је у V разреду рукомет, наставник је у обавези да сачини програм од 60 часова рукомета, водећи рачуна о тренутку када се сустижу програмски садржаји из ова два предмета, а то је 49. час физичког васпитања (први час рукомета из циклуса спортске игре) и 25. час физичког васпитања – рукомет. Ово сустизање програмских садржаја је значајно за наставника, зато што су ученици већ кроз 24 часа физичког васпитања – рукомет, савладали основе рукометне технике, индивидуалне тактике и одређена правила игре и на основу пређеног градива наставник програмира и планира наредних 36 часова рукомета до краја наставне године.

У VI разреду по програмском садржају из физичког васпитања реализује се један циклус од

24 часа кошарке и кошарка као изабрани спорт у фонду од 36 часова. Тренутак када се паралелно реализују програмски садржаји оба предмета је исти као што је описано у случају рукомета. Иста ситуацију се понавља и у случају одбојке у VII разреду.

У VIII разреду ученици се опредељују за једну од спортских игара коју су упражњавали у претходном периоду као обавезан програмски садржај из предмета физичко васпитање.

Тренуци када се у реализацији сустижу програмски садржаји значајни су наставнику да у поступку програмирања и планирања програмских садржаја не планира већ обрађене елементе спортске игре кроз реализован фонда часова изабраног спорта, а предвиђене прописаним програмским садржајем наведених спортских игара у предмету физичко васпитање.

Профилисање минималних образовних захтева

Обавеза је и да се на основу сачињеног програма утврде минимални образовни захтеви за сваки изабрани спорт и за сваку школску годину, без обзира колико година су ученици упражњавали изабрани спорт. Под минималним образовним захтевима се подразумева: *савладаност основне технике и њена примена, познавање и примена елемената тактике, познавање и примена правила, ангажовање и учење ученика на такмичењима у изабраном спорту*. Наставници физичког васпитања, тимски и индивидуално, оперативно планирају реализацију програмских садржаја овог предмета, које су осмислили, уважавајући основне принципе у планирању наставе физичког васпитања, утврђене минималне образовне захтеве, специфичности разреда, одељења, услова у којима се настава реализује и друге специфичности које могу бити од значаја. Поред наведеног, посебно је важно у програмирању и планирању да настава физичког васпитања – изабрани спорт буде сагледана као интегрални део наставе физичког васпитања за ученике у другом циклусу образовања и васпитања. Отуда планирање треба да буде засновано на јединству, интеграцији и хармонизацији наставе оба предмета.

Образовни стандарди за обавезни предмет физичко васпитање

Утврђени образовни стандарди за предмет физичко васпитање за крај обавезног основног образовања и васпитања су директно везани за реализацију циљева и задатака, општих и посебних оперативних задатака утврђених националним наставним програмима за пети, шести, седми и осми разред, за предмет физичко васпитање. Они пружају значајну подршку обезбеђивању квалитета наставног процеса физичког васпитања (Радојевић, 2011). Поред тога, стандарди су повезани и са свим елементима националног наставног програма предмета физичко васпитање – изабрани спорт, те се тако и од реализације овог предмета очекује да допринесе остваривању образовних стандарда као интегрални део физичког васпитања ученика током основношколског образовања. Преко стандарда се образовни циљеви и задаци, општи и посебни оперативни задаци националног наставног програма физичког васпитања и физичког васпитања – изабрани спорт преводе на много конкретнији језик који описује постигнућа ученика, стечена знања, вештине и умења (Правилник о општим стандардима постигнућа – образовни стандарди за крај обавезног образовања, Образовни стандарди за предмет Физичко васпитање; Службени гласник РС – Просветни гласник, бр. 5/10.). Основна карактеристика образовних стандарда је то што су дефинисани у терминима мерљивог понашања ученика. Засновани су на емпиријским подацима, а степен њихове остварености може се из године у годину (од V до VIII разреда), емпиријски проверавати. Према ономе што се дешава у пракси потребно је циљ уздићи изнад физичке ефикасности како би ученици прихватили здрав и активан начин живота. Стандарди имају за циљ да усмере наставника према избору адекватних садржаја, метода и облика рада који ће омогућити ученицима не само да развију сопствену моторику и психо-социјалне вештине, већ и да усвоје знања, ставове и одређене облике понашања који ће бити потребни приликом избора здравог стила живота. Применом и праћењем образовних стандарда наставник добија информацију о томе да ли мере које је предузео у наставном процесу дају очекиване ефекте. Упућивање ученика ка свакодневним физичким активностима и прихватању здравих животних навика, не зависи једино од школе и наставника. Ученике треба научити како да

открију различите облике партиципације у физичким активностима у сопственом окружењу и како да спрече опасне ситуације везане за њихово учешће у истим. Наставник подстиче ученике у правцу изградње осећаја самоодговорности када је у питању њихово физичко и здравствено стање, омогућава да развију физичке и когнитивне вештине, критички став неопходан за упражњавање здравог стила живота и позитиван став у међуљудским односима. Овакав приступ ће помоћи наставнику да јасно сагледа хијерархију образовних циљева и задатака, општих и посебних оперативних задатака у настави физичког васпитања и физичког васпитања – изабрани спорт, и да усмери напоре ка налажењу оних наставних облика, метода и средстава који у највећој мери доприносе њиховом остваривању. Ако додамо ту и потребу да се одржи корак са променом наставних програма, новим технологијама и новим начинима процене напретка ученика, један већ захтеван посао постаје још сложенији. Интеграција и хармонизација два предмета је стога и неопходност у функцији достизања образовних стандарда.

ЗАКЉУЧАК

Планирање и програмирање наставе физичког васпитања и физичког васпитања – изабрани спорт у великој мери је формализовано, наставници рутински пишу планове и програме. Не увиђају прави значај ове фазе васпитно - образовног процеса. Школски програм се не користи као базични и полазни документ у процесу планирања и програмирања наставе оба предмета и не садржи прописану понуду наставних, ваннаставних и ваншколских активности оба предмета. Планиране наставне теме нису довољно систематизоване и међусобно повезане. Наставне јединице су непрецизне и недовољно конкретизоване, па су различитог степена општости. Коришћене формулације наставних јединица су недовољно прецизне, прешироке и често нејасне.

Непрецизна операционализација циљева умногоме отежава евалуацију јер нису прецизирана очекивана постигнућа ученика која су мерљива. Планирање и програмирање наставног и ваннаставног рада подразумева операционализацију циљева и задатака оба предмета, избор метода, облика рада и средстава за рад, избор садржаја,

интеграцију и хармонизацију програмских садржаја оба предмета, прилагођавање програма и планова карактеристикама школе, одељења и прописаним образовним стандардима. Анализом планова уочава се да циљеви нису довољно операционализовани, па се не види веза између општих и посебних оперативних задатака оба предмета. То за последицу има занемаривање општих оперативних задатака и фокусирање само на посебне оперативне задатке, чиме се губи васпитна компонента наставе физичког васпитања.

Програмске садржаје физичког васпитања и физичког васпитања – изабрани спорт наставник треба да сачињава тако да користи: *школски програм, наставни план и програм обавезног предмета физичко васпитање и обавезног изборног предмета физичко васпитање – изабрани спорт*, водећи рачуна о садржаној и временској усклађености, уважавајући индивидуалне разлике ученика и стандарде постигнућа. У поступку планирања и програмирања уважава доступност спортских објеката, опреме, справа и реквизита за наставу физичког васпитања унутар школе и у локалној заједници. Планира и програмира садржаје наставе водећи рачуна о хоризонталној и вертикалној корелацији. Планира примену различитих метода, техника и облика рада и доступних средстава ради ефикасности и ефективности наставе физичког васпитања. Планира проверу остварености прописаних образовних стандарда у настави физичког васпитања. Остварује циљеве и задатке, опште и посебне оперативне задатке наставе оба предмета, у складу са општим принципима, циљевима и образовним стандардима, прилагођавајући их индивидуалним карактеристикама и могућностима ученика. Методичке поступке усклађује са садржајима оба предмета, узрасним карактеристикама, индивидуалним могућностима и потребама ученика. Континуирано, кроз други циклус обавезног образовања и васпитања, прати и вреднује ученичка постигнућа, користећи различите начине вредновања. Прати и предузима мере подршке ученицима на основу анализе остварености образовних стандарда. Континуирано прати и вреднује оствареност хоризонталне и вертикалне интеграције и хармонизације програмских садржаја оба предмета.

ЛИТЕРАТУРА

1. Закон о основама система образовања и васпитања - (*Службени гласник РС – Просветни гласник*, бр.72/2009 и 52/2011).
2. Правилник о стручно – педагошком надзору - (*Службени гласник РС – Просветни гласник*, бр.19/2007).
3. Правилник о наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања - (*Службени гласник РС – Просветни гласник*, бр. 6/2007).
4. Правилник о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања - (*Службени гласник РС – Просветни гласник*, бр. 5/2008).
5. Правилник о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања - (*Службени гласник РС – Просветни гласник*, бр. 6/2009).
6. Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања - (*Службени гласник РС – Просветни гласник*, бр. 2/2010).
7. Правилник о општим стандардима постигнућа – образовни стандарди за крај обавезног образовања - Образовни стандарди за предмет Физичко васпитање (*Службени гласник РС – Просветни гласник*, бр.5/2010).
8. Правилник о стандардима квалитета рад установе - (*Службени гласник РС – Просветни гласник*, бр. 2/2011).
9. Радојевић, Ј. (2011). Стандарди у функцији унапређења квалитета физичког васпитања. *Физичка култура*, 65(1), 70-83.
10. Сретенковић Зоран (2010) Планирање наставе физичког васпитања – изабрани спорт, (410 за школску 2010/11. и 418 за школску 2011/12). У Ш. Ушћумлић (ур.) *Каталог програма за стално стручно усавршавање наставника, васпитача, стручних сарадника и директора за школску 2011/2012*, (стр. 235-36). Београд: Завод за унапређивање васпитања и образовања.

Рад је извод из акредитованог семинара „Планирање наставе физичког васпитања – изабрани спорт”. Семинар је у Каталогу програма за стално стручно усавршавање наставника, васпитача, стручних сарадника и директора, за школску 2010/11. и 2011/12. годину категорисан као обавезан, Завод за унапређивање васпитања и образовања Републике Србије, Београд.

Примљен: 20.02.2012.
Прихваћен: 25.04.2012.

Zoran Sretenović

796:371.3
Professional paper

Ministry of Education and Science of Serbia, School Administration of Kragujevac

PLANNING TEACHING PHYSICAL EDUCATION – SELECTED SPORT

Abstract

The primary goal of this project was to provide assistance and support for teachers of physical education in order to strengthen the competencies of this teaching area, subject matter and methods of teaching physical education and empower teachers in process of programming, planning, implementation and assessment / evaluation of teaching physical education.

On the basis of the insight into the school program and curriculum for physical education and physical education –selected sports in 52 primary schools, the protocol were regarded as basic curriculum and basic document, the global and operational work plans. The objective was to review the level to which teachers synchronized and integrated programming, planning and implementation of educational standards and graded the minimum educational requirements in teaching physical education - chosen sport.

Based on these results, it can be concluded that the teaching practice was not fully put to use: curriculum, curriculum for mandatory physical education and mandatory optional subject Physical Education - chosen sport, through the integration and harmonization of programs. In fact, the curriculum does not contain the required offer of teaching, extra-curricular and extracurricular activities in both subjects. No regard is taken of coordination between content and timing, individual differences of students and standards of achievement are not respected, no regard is taken over horizontal and vertical correlation; there is no planning for checking the realization of set educational standards in physical education and profiling the minimum educational requirements in teaching physical education - chosen sport. Also, there is lack of continuous monitoring and evaluation of horizontal and vertical linkage of programs, achievements and interests of students.

Key words: SCHOOL PROGRAM / INTEGRATION / HARMONIZATION / EDUCATIONAL STANDARDS / EFFICIENCY / EFFECTIVENESS / CONTINUITY

INTRODUCTION

Modern education systems encourage teachers to look for different ways of teaching, helping them to create an educational environment that supports learning and personal development of students, and provide standards that would enable all students at the end of a certain educational level to have the same quality of knowledge. The teacher must keep track with new ways of learning, which means that the focus will be on how to lecture, but on what is learned and, equally important, how is learned. This change of direction requires teachers to rethink their

job. Add to this the need to keep up with changing curricula, new technologies and new ways to assess student progress, and an already demanding job becomes even more complex. The accumulation of practical experience and analysis, continuous examination of their practice and retaliating against it with the theory greatly contributed to the development of methods of work of teachers and improve the work of the profession. Evaluation of teachers is almost non-existent.

It is necessary, in teaching, that goal rise above of physical efficiency so that students acquire knowledge, attitudes and specific behaviors. Knowledge of physical exercise and physical education are the terms used in physical exercise, knowledge of basic exercise principles and rules of sports games and individual sports, the impact of physical exercise on the personality and sense of physical education. Evaluation of physical activity and physical education of the students are beliefs, attitudes and values that the student has at the end of primary education on physical exercise and physical education. The acquisition of knowledge, attitudes, and developing its own motor and psycho-social skills students need help in choosing a healthy lifestyle. The teacher should encourage and develop teamwork skills, develop critical thinking, creativity and the adoption of certain beliefs, interests and self-actualization of students in physical exercise. By leaving out these goals the educational role of teaching both subjects is extinguished.

SCHOOL PROGRAM

One of the important questions of the methodological foundations of physical education is certainly a plan of educational work as a whole, a most complex and challenging for professionals is undoubtedly part of the thematic planning related to the planning of didactic-methodical and technical elements of a program unit, physical education and physical education - chosen sport. The teacher, now in the process of planning and preparing their work in community with other colleagues in school, as part of the larger field of professional subjects, should have clarified the picture through a number of documents that follow one from another, but also the interconnections that need to be noted that they reach a higher level of quality.

First and foremost is the adoption of the curriculum, as well as the basic source document from which others derive pedagogical documents for planning specific teaching and non-teaching work at the school. The school program is a kind of school's offer to service users, students and their parents, and it is adapting curriculum adopted at the national level of the operating conditions within the school. This adjustment relates to the available human resources,

material resources, teaching resources and everything that allows a richer realization of the teaching process (or the educational process). The content of the curriculum is comprehensive and in it can also be found the segments, which may not be realized, but they stand as an opportunity to implement (e.g., an optional program, the chosen sport, an optional language, etc.). Very often schools in curriculum classify only those selected sports that have already been chosen by the student or supplement the school program, after the procedure of choice, and it often happens that there are general programs under the title chosen sport, without knowing which sport is in question. Therefore, the curriculum is necessary to be concerted implementation of all the possibilities, but whether they will get there is the next step in planning. A proposal to offer the sport to students and their parents are prescribed (Official Gazette RS - Educational Gazette, No.6/09) and this is the only real direction in the implementation. Otherwise, the curriculum is a document that expresses the autonomy and specificity of the school, in fact, variety offer of sports that can be implemented in a particular school.

The following documents are mandatory work plans: annual, according to grades and cycles, higher vocational plan, plan extra curricular and extracurricular activities and monitoring their implementation, which is the concretization of what the school program offers. The overall global plan of work includes all forms of work organization in class, extra-class and extracurricular work organization with the operational elements for specific conditions and specific school. Plan and program of extra curricular and extracurricular activities, proposed by higher professional physical education teachers, more teachers adopt, as part of the annual school plan (Official Gazette RS - Educational Gazette, No.6/09). Teachers Council confirms the result of higher professional and represents the latest step in the verification of professional planning. These documents are also agreed in the pedagogical college.

The most convenient way to operationalize types of plans that are used in schools is again the diversity of styles and approaches to work from school to school, but observing the realization of educational programs from the curriculum, too. Furthermore, it is necessary to link these documents to the school development plan, with those elements relating to the

implementation of specific curricula, extra-curricular and extra-school activities. In physical education we can talk about the implementation of activities: regular teaching of both subjects; corrective - pedagogic work, forms of course work, sports activities relevant to the social environment; marathons; competition - school and other sports competitions, winter, camping, outdoor activities - sections. Special attention is paid to activities arising from the implementation of the Framework Action Plan for Violence Prevention in educational - training system, and to the provision of preventive and protective role of sport and recreational activities of students in the function of preventing violence. Implementation of their activities in the school building is encouraged to develop positive attitudes and social skills of students. The process of school self-evaluation, which is implemented by following seven key areas, should be closely associated with the planning work. In addition to the results of self-evaluation by key areas in each planning is necessary to enter the self-evaluation in general (in the broadest sense), or in terms of monitoring activities and taking the necessary measures for the feedback correction flow. In the key area of support to students, the area of evaluation that is substantially integrated into the programming classes is monitoring the physical, health and emotional status and social needs of students. The teacher is required to prepare each student for the working card and form data for processing: the state of physical fitness, the implementation of programs in class and extra-class organization of work (Official Gazette RS - Educational Gazette, No.6/09).

After all this, the teacher finally moves on to direct the preparation work and the preparation of the planned implementation process, which takes place mainly through the implementation of instruction through the lessons, as a comprehensive basic unit of organization. Educational preparation for the class is last written pedagogical document that embodies the upcoming individualized teaching activities and adapt conditions: space, time, gadgets, props and composition students. Therefore, in some ways, written preparation for class should be different from department to department and in the realization of the same lessons, for a variety of motor skills with students of one class to another. In this way methodical approach to students is towards qualitative development of students.

The last step is to analyze the performance, completion of the process, according to current / adopted programs, plans (at school) and personal preparation and installation of a new process for planning and preparation (hereinafter Content and timing).

All these documents bring together a unique annual school plan, in which there are some of these documents (other than the school curriculum, school development plan). It is also a document for work which contains all the information about the place, ways, objectives, tracking, corrections of actions / processes in the school, but also about people who are responsible for activities.

All the documents are necessary to carry out the procedure for granting opinions within the participation of students - Students' Parliament and the parents - the parent's council for final approval to the school board.

At school, next to the field of higher vocational subjects, pedagogical college, Teachers Council, the assets for development planning, team assessment and development activities for the school program, which is very important in the field of directing toward quality of work and improve work processes for the entire school through changes in curriculum, as one of the elements of the process inputs, process, or the whole school, holistic observed.

The curriculum of compulsory physical education elective course - chosen sport through the integration and harmonization of programs

As the teaching of the subject physical education – is required by the chosen sport at the national level, schools and higher vocational teachers of physical education for every sport who have put in a bid to create a program / content within the curriculum, are taking into account the prescribed objectives, general and operational tasks, objects, and other relevant instructions from the national level. Knowledge, experience and teachers' creativity are an important prerequisite for the development of quality programs of the subject who should be in function of the overall quality of physical education students. An important component is the communication that is established in work together on the professional level and that more needs to be a reflection of respect for persons and professionalism. School program for physical education-selected sport is the key for planning the

teaching, on annual, monthly and weekly basis. Integration and harmonization of subject physical education and physical education -chosen sport is achieved through interfacing and harmonization of teaching of both subjects relevant programming and planning so they become a unique resource for achieving the objectives of physical education in elementary school, in the broadest sense. Realization of two classes, in terms of content, integrated and harmonized subjects is contributing time compliance, more efficient and effective use of available teaching materials (machinery and equipment), application of diverse methods, techniques and forms of work based on the individual differences of students and motor development in the form verification achieved.

Integration and harmonization of programs of physical education and physical education - chosen sport is a fundamental prerequisite for achieving quality goals, objectives, general and specific operational tasks in both subjects.

The content and timing

Example: the chosen sport is the same in all four grades (handball, basketball, volleyball)

Distribution of program content prescribed in the fifth grade in the subject physical education was conducted in three cycles (Official Gazette RS - Educational Gazette, No.6/07), a department that declared the handball as selected sport (the first year of teaching). The teacher is challenged to plan and work program for the department for both subjects prepare so that the content and timing are synchronized with the full realization of the correlation, horizontal and vertical. It is necessary to achieve full integration and harmonization of programs at the time of the parallel realization of the prescribed cycle of handball (mandatory content in program of physical education is implemented in the spring) and composed program of the physical education - handball. The moment when programs catch up from physical education and physical education - handball is the 49th physical education class (first class cycle handball) and 25th class of physical education - handball. From that moment until the end of the academic year a student has three classes of handball per week and two classes of handball in physical training and one class of physical education - handball. At that time catching-up is realized in 24 class of handball from compulsory

selective subject, the teacher should be prescribed program content of handball in the compulsory subject varied to achieve continuity with the already processed the contents of the handball previously realized 24 hours of physical education - handball. The teacher is required to continually record and evaluate student achievement during the implementation of a total of 60 classes of handball during the school year, in fifth grade.

If same class selects handball sport as chosen sport in the sixth grade too, curriculum implemented in the fifth grade is the basis for drawing up the program for sixth grade (second year) to fund 36 classes. A teacher's records and assessments of student achievement from handball are elements for new planning program content. Since all students are not able to simultaneously achieve the planned level of individual techniques and tactics, basic tactics of chosen sport and the rules chosen sport, all recorded indicators engage teacher that in further work on a large scale application of the differentiated form of work in accordance with the knowledge and students' abilities acquired during the 60 hours of handball realized in the fifth grade. Programming for the sixth grade should be designed in accordance with an assessment of the scope and quality of content acquired in the fifth grade, so that the plan includes motor forms for beginners and advanced. When planning programming forcing practicing techniques and tactics than through play and motor form approximate to requirement of game. In work in class, it is necessary to make teams - teams according to ability. At certain time intervals is desirable to conduct the competition between the teams.

Through the lessons of chosen sports it is possible to notice students who are especially talented handball players and involve them in work and school sports section, and then refer to the clubs. Systematic and planned work in a chosen sport subject, provide to select the team for the school and school competitions so that sporty image of the school can be made.

After the realization of 60 classes of handball in the fifth grade, and 36 classes in the sixth grade student practiced 96 classes of handball, mastered certain sports and technical knowledge and skills, theoretical education of the handball, handball rules, participated in the departmental and inter-department competitions. If the same department retained the Handball as chosen sport in the seventh grade too,

the teacher is at very complex task that for that department develop a new program for 36 classes (third year of study) based on realization of 96 classes of handball and on the basis of individual records of achievement for each student. The teacher is challenged to the methods, techniques and methods of work to implement in order to be effective teaching and, to make teaching interesting, while still maintaining student interest and meet the need to pursue handball. On the basis of realized 96 classes of handball it is important that focus of work should be directed to the technique and its application to situational conditions. Accordingly, motor forms should be more complex and demanding work of mastering both individual techniques and tactics, and group techniques and tactics. It is desirable to devise exercises for triplets, quadruplets, with specific motor task, and at the departmental level to make teams - teams according to ability and change them often, plan to be at any time conduct a competition between the teams, and orchestrated the conditions used in the two-goal game with a mandatory application of learned motor form of group tactics and individual technique.

If students choose handball in the eighth grade too, and in the physical education for handball as a sport game, the teacher is facing the task to create a new 34 class of handball in the subject physical education - handball and one cycle of 23 classes in subject physical education, in total of 57 classes, and has previously carried out 132 classes (V, VI and VII grade). The program content in this class (fourth year of study) should reflect the real image of the skills and knowledge on the basis of realized 132 classes of handball, teacher records achievements of students in handball. In the programming and planning, the teacher must see the moment of catching up with program content of physical education - volleyball and handball cycle of physical education per student orientation. After 23 classes of realized physical education - handball (from fifth grade to this moment in the eighth grade it is carried a total of 155 classes of handball) and after realized 45 classes of programming from physical education, is beginning to realize the cycle of handball in the determination of physical education per student selection. From this point the student to the end of the school year has three classes a week for handball, which is another 34 classes. In total, this department, from the fifth to eighth grade, engaged to 189 classes of handball.

Planning and programming model is based on integration and harmonization of programming two subjects, when the chosen sport is basketball from 5th to the 8th class, methodology is the same, but different moments when you catch up program content from the physical education program content and made from PE - basketball. The dynamics is as follows: teacher in 5th grade makes program for 36 hours of basketball as selected sport (the first year of learning), in the 6th grade on the basis of realized 36 classes of basketball makes another 36 classes of basketball as selected sport (second year), taking into account the fact that moment will come when it will appear the series of basketball in PE as mandatory programming. The moment when realized parallel programs contents is 60th class of physical education - basketball and 49th class of physical education c - the first class of the cycle's basketball. From that point the student of 6th Grade has 3 class of basketball by the end of the school year. Assuming that the Department reserves the chosen sport and in the 7th grade, a teacher, realized on the basis of 96 classes of basketball and personal records of student achievement, is planning another 36 classes of basketball as selected sports (third year of study). If the Department retains the basket as the chosen sport in the 8th grade too (fourth year of study) and chooses to play basketball as a sport of physical education, teacher on the basis of already implemented 132 classes of basketball, programs and plans new 34 classes of physical education – basketball and series of 23 classes from physical education, taking into account the time when starting a parallel implementation of basketball as chosen sport and basketball cycles of physical education subject. That moment is when the realization starts with the first class cycle of basketball – 46th classes of physical education and 155th class (23rd class in the eighth grade) basketball in the physical education – basketball. This fifth to the eighth grade department would practice 189 classes of basketball.

In a situation where the fifth grade students determine that chosen sport is volleyball, then teacher in fifth grade programs and plans 36 classes of volleyball (first year of teaching). If department keep the volleyball as a selected sport in sixth grade too (second year), the teacher based on realization of 36 classes of volleyball, programs and plans program content for another 36 classes. The Department reserves the volleyball as selected sport in the seventh

grade too (third year of study), a teacher based on realisation of 72 classes of volleyball programs and plans programming for another 36 classes of physical education - volleyball and one cycle of 24 classes of volleyball as a mandatory program content of physical education in the 7th grade. In the process of programming and planning program content, teacher has to observe a moment of catching up program content for the two subjects, and that is 49th class of physical education in seventh grade (first class of volleyball in the cycle) and 96th class of Physical Education - volleyball. The department decides that in the eighth chosen sport is volleyball (fourth year of study) and determines that the physical education sports game is volleyball. The teacher based on realization of 132 class of volleyball in this department programs and plans physical education - volleyball in the fund of 34 classes of volleyball and one cycle of 23 classes in physical education. In this situation the teacher has to observe a moment when to programs content catch up for both subjects. And this is the moment of realization 46th class of physical education (the first class cycle volleyball) and 155th volleyball class from PE-volleyball. And this department of the fifth to eighth grade would practice 189 classes of volleyball.

These examples are extracted in order to indicate more clearly the need for direct connection of programming and planning of the content of these two subjects when the corresponding sport continuously studied for four years in the compulsory and selected course and in certain grades of compulsory subjects. The total number of classes of appropriate sport must be considered as a whole in order to achieve efficiency and effectiveness of instruction and ultimately achieve quality. Continuity of exercising / training a sport in class in two subjects is the reality in which the teacher based programming and planning of teaching both subjects, as well as related methodological and didactic solutions, method of monitoring and verification of achieved. In this way the two subjects makes a harmonious whole aimed to achieving the general objectives of education and its objectives. Students have the right to change the sport in each school year; in this situation teacher will plan and program program content from the beginning.

Example: Selected sport follows sports games from the program content of physical education

In addition to the examples shown, in practice, there can be situations in which the chosen sport is changed in each class, from V to VIII, to coincide with the sport that the curriculum is realized in physical training.

In situations where the chosen sport coincides sports game which is realized by a prescribed program content in physical education, and that's handball in the fifth grade, teacher is required to prepare a program of 60 classes of handball, taking into account the time when program content in these two subjects catch up, and that s 49th class of physical education (the first class of handball from the cycle of sports games) and 25th class of physical education - handball. This catching up of programs is important for teachers, because students are already over 24 classes of physical education-handball, mastered the basics of technique, individual tactics and specific rules and on the basis of contents taught, teacher programs and plans the next 36 classes of handball by the end of school year .

In 6th grade by the program content of physical education one cycle of 24th classes of basketball is realized and basketball as choosen sport in the fund by 36 classes. The moment is parallel to implement the program of subjects is the same as described in the case of handball. The same situation is repeated in the case of volleyball in the 7th grade.

In class VIII students choose for one of the sports games that are practiced in the past as a mandatory program content of the subject physical education.

The moment when in the realization program content are catching is relevant to the teacher in the programming and planning of programs does not plan elements of sports games of classes implemented in selected sports but provided a prescribed program content listed in the sports games of physical education.

Profiling the minimum educational requirements

The obligation is, based on works composed, to determinate minimum educational requirements for each chosen sport and for each school year, no matter how many years students practiced selected sport sport. Minimum educational requirements includes: mastering the basic techniques and its application, knowledge and application elements of

tactics, knowledge and application of rules, engagement and participation of students in competitions in selected sports. Teachers of physical education, team and individual, operational plans implementation of programs in this subjects which they have developed, taking into account the basic principles in the planning teaching of physical education, established the minimum educational requirements, specific grade divisions, the conditions in which the teaching is carried out, and other specifics that may be significant. In addition, it is particularly important in programming and planning of the teaching of physical education - chosen sport is seen as an integral part of physical education for students in the second cycle of education. Therefore, planning should be based on unity, integration and harmonization of teaching both subjects.

Educational standards for physical education a compulsory subject

The established educational standards for the subject of physical education for the end of compulsory primary education are directly related to the implementation of goals and objectives, general and specific operational tasks defined by the national curriculum for fifth, sixth, seventh and eighth grades, for subject physical education. These standards provide significant support to ensuring the quality of teaching physical education (Radojević, 2011). In addition, the standards associated with all elements of national curriculum physical education subjects - chosen sport, and so the realization of this course are expected to contribute to the achievement of educational standards as an integral part of physical education in elementary education. Through the educational standards goals and objectives, general and specific operational tasks of the national curriculum physical education and physical education - chosen sport translate into a much more specific language that describes the achievements of students, their knowledge, skills (see Regulations on general standards of achievement - Education Standards the end of compulsory education, education standards for the subject of Physical Education, Official Gazette RS - Educational Gazette, No. 5/10.). The main feature of the educational standards is that they are defined in terms of measurable student behavior. Based on empirical data, and degree of their achievement may be year after year (from V to VIII grade), empirically

checked. According to what is happening in practice it is necessary that goal rise above the physical efficiency so that students accept healthy and active way of life. Standards' role is to direct teachers to the choice of appropriate content, methods and forms of work that will not only enable students to develop their own motor and psycho-social skills, but also to acquire knowledge, attitudes and specific behaviors that will be needed in choosing a healthy lifestyle. Implementation and monitoring of educational standards the teacher receives information on whether the action taken by the educational process give expected results. Sending students to the daily physical activity and healthy habits acceptance depends not only on schools and teachers. Students should learn how to identify different forms of participation in physical activities in their own environment and how to prevent dangerous situations related to their participation therein. The teacher encourages students towards building a sense of self-responsibility when it comes to their physical and medical condition, to develop physical and cognitive skills, critical attitude necessary for practicing a healthy lifestyle and positive attitude in interpersonal relationships. This approach will help the teacher to clearly see a hierarchy of educational goals and objectives, general and specific operational tasks in physical education and physical education - chosen sport, and to direct efforts towards finding those forms of teaching, methods and tools which largely contribute to their achievement. If we add that the need to keep up with changing curricula, new technologies and new ways to assess student progress, a demanding job becomes even more complex. The integration and harmonization of the two cases is therefore a necessity in achieving the function of educational standards.

CONCLUSION

Planning and programming of physical education and physical education - chosen sport is largely formalized, teachers routinely write curriculum. They do not recognize the true significance of this phase of the educational - learning process. The school program is not used as a basic and a basic document in the planning and programming of teaching both subjects and does not contain the required offer of

teaching, extra-curricular and extracurricular activities both subjects. Planned teaching topics are not systematized and interconnected. Teaching units are inaccurate and insufficient concerted, and they have various degrees of generality. Used formulation of lessons is not sufficiently precise, overly broad and often vague. Imprecise operationalization of objectives makes their evaluation hard because they have not specified the expected student performance that is measurable. Planning and programming of teaching and extra-teaching work includes operation of objectives and tasks for both subjects, the choice of methods, forms of work and means of work, selection of content, integration and harmonization of programs both subjects, specific programs and plans to the characteristics of schools, departments and prescribed educational standards. By analyzing the plans it shows that targets are not sufficiently operationalized, therefore the connection between the general and specific operational tasks could not be seen in both subjects. That results in neglect of general operational tasks and focusing only on specific operational tasks that leads to losing the educational component of physical education.

Programming of physical education and physical education – chosen sport teacher should constitute in a way in which he is using: curriculum, curriculum physical education compulsory and optional subjects Physical Education - chosen sport, taking

into account the time contained and compliance, taking into account individual differences of students and standard achievement. Process of planning and programming taking into account the availability of sports facilities, equipment, apparatus and equipment for physical education within schools and the local community. The teacher plans and programs for the content of the teaching taking into account the horizontal and vertical correlation. He plans to use different methods, techniques and methods of work and available resources for effective teaching of physical education, plans to verify the realization of set educational standards in physical education. Also, teacher establishes goals and objectives, general and specific operational tasks of teaching both subjects, in accordance with general principles, objectives and educational standards, adapting them to individual characteristics and abilities of students. Methodological procedures harmonized with the contents of both subjects, age characteristics, individual abilities and needs of students. Continuing through the second cycle of compulsory education, monitor and evaluate student achievement, using a variety of ways of evaluation. Monitor and take measures to support students on an analysis of the achievement of educational standards. Continuously monitors and evaluates the achievement of horizontal and vertical integration and harmonization of programs in both subjects.

REFERENCES

1. Law on Primary Education. *RS - Educational Gazette*, No.72/2009 and No. 52/2011.
2. Radojević, J. (2011). Standards in function of quality promotion in physical education. *Physical Culture*, 65(1), 70-83.
3. Regulation of the curriculum for fifth grade of primary education. *Official Gazette RS - Educational Gazette*, No. 6/2007.
4. Regulation of the curriculum for sixth grade of primary education. *Official Gazette RS - Educational Gazette*, No. 5/2008.
5. Regulation of the curriculum for the seventh grade of primary education. *RS - Educational Gazette*, No. 6/2009.
6. Regulation of the curriculum for the eighth grade of primary education. *Official Gazette RS - Educational Gazette*, No. 2/2010.
7. Regulation on the general standards of achievement - education standards for the end of compulsory education - Education standards for the subject of Physical Education. *Official Gazette RS - Educational Gazette*, No.5/2010.
8. Rules of professional - pedagogical supervision. *RS - Educational Gazette*, No.19/2007.
9. Rules on quality standards, the institution. *RS - Educational Gazette*, No. 2/2011.

10. Sretenović, Z. (2010). Planiranje nastave fizičko vaspitanje – izabrani sport, (410 za školsku 2010/11 i 418 za školsku 2011/12) [Planning of teaching physical education - chosen sport, (410 for the school year 2010/11 and 418 for the school year 2011/12)]. U Š. Ušćumlić (ur.) *Katalog programa za stalno stručno usavršavanje nastavnika, vaspitača, stručnih saradnika i direktora za školsku 2011/2012*, (str. 235-36) [In Š. Ušćumlić (ed.) *Catalogue of the program for continuous professional development of teachers, educators, professional associates and directors – 2011/2012*], (pp. 235-36). Belgrade, Institute for the Improvement of Education.

The work is an excerpt from an accredited seminar: Planning of teaching physical education - chosen sport. Seminar is in Catalogue of the program for continuous professional development of teachers, educators, professional associates and directors – 2010/2011 and 2011/2012., It categorized as mandatory, Institute for the Improvement of Education of the Republic of Serbia-Belgrade.

Received: 20.02.2012.

Accepted: 25.04.2012.